

Setembre cultural | | Actualitzat el 03/03/2020 a les 12:02

Escriure sobre l'extraordinari per canviar la realitat

Pol Rifà ressenya 'Extraordinàries', un volum que recull quinze relats inèdits de quinze autores «que estan a punt de fer un gran salt endavant» | «Es reivindica la proximitat entre la ciència-ficció i el feminisme, ja que en els dos casos es replanteja el món i la societat actual amb la necessitat de transformar el present i la realitat»

Pol Rifà ressenya 'Extraordinàries' (Males Herbes), un volum que recull quinze relats d'autores «que estan a punt de fer un gran salt endavant». | Pol Rifà

L'editorial Males Herbes acaba de publicar *Extraordinàries*, una novetat dins de la literatura fantàstica en català. *Extraordinàries* és una antologia de quinze relats inèdits escrits per dones que s'agrupen amb el nom de noves autores de l'insòlit. Amb la publicació d'aquesta antologia es constata un fet prou insòlit, com és la falta fins a dia d'avui d'una antologia en llengua catalana d'autores de gèneres fantàstics. La causa d'aquest buit en la literatura catalana es deu segurament a la invisibilització i la minorització del fantàstic i la ciència-ficció escrita per dones. Últimament grans noms de la ciència-ficció com Ursula K. Le Guin, Margaret Atwood o Octavia Butler s'han traduït al català amb bona acollida. Però a banda de les traduccions faltava que veus actuals publicuessin en català. Aquesta mateixa idea és la que Ricard Ruiz Garzón explica al pròleg del llibre: si existeixen multitud d'autores que escriuen i diverses editorials independents que aposten pel fantàstic, només es tractava de connectar-les. Què millor que renovar el gènere reunint en una mateixa antologia autores amb estils diversos per mostrar les grans possibilitats del fantàstic.

Aquesta voluntat de renovació del gènere és molt present en l'antologia, pel fet que recull varietat de registres que sobrepassen les etiquetes que sovint intenten encasellar els subgèneres. Tot i això, i per orientar el lector en l'antologia, si que es poden intuir certes tendències pel que fa al tractament de temes no realistes. En primer lloc, i malgrat que l'insòlit sigui present al llarg del llibre, existeixen diversos relats en què les situacions insòlites provoquen una ruptura en el conte que fan abandonar el realisme per conduir-lo cap a l'estrany. Per exemple, a *La carn vol carn* d'Aina Riera Serra l'insòlit s'encarna (mai millor dit) en l'amor fonedís que viuen les dues protagonistes que acaben mimetitzant l'amor i la mort. La impossibilitat de saciar l'amor també es troba a *Memento mori* de Gemma Nafria on la immortalitat no es pot deslligar del desig i el plaer sexual que experimenta la protagonista amb una enigmàtica i hipnòtica Lilit. El vincle entre el cos i la vulnerabilitat és central a *A dins* d'Anna Martínez, on a través de les ferides físiques i també simbòliques dels «nadons no concretats» es replanteja la pròpia condició humana. Aquesta progressió de l'insòlit present en aquests tres relats és especialment interessant veure com s'utilitza a nivell narratiu.

Per altra banda, un dels registres en què alguns relats s'agrupen és amb el fantàstic utilitzant com a pretext el conte, la llegenda i la rondalla. *El conte* d'Eva Espinosa i *Perduda* de Laura Tomàs Mora són dos bons exemples de relats que utilitzen llegendes i contes amb referències evidents però que les acaben transformant per complet, especialment amb una visió feminista i amb una voluntat de reescriure la tradició. *Secrets* de Muntxa Mimó en un exercici de metaficció es submergeix en la història de tèrsex i penausers per difuminar la realitat amb la ficció. El to fantàstic també està molt ben treballat a *El plor del fènix* d'Àngels Blasco on el relat funciona com un periple, de manera semblant al recorregut de la dona-peix de *Si a flor d'aigua surt un peix* d'Esperança Carrió. I també a *Una de la marea* de Maria Arazo, segurament el relat més oníric de l'antologia. La connexió entre aquests dos relats és especial ja que els dos juguen amb l'aigua com a possibilitat del fantàstic, sent l'element que transforma les protagonistes i per extensió el relat.

També són diversos els relats que entreveuen mons futuristes i distòpics, molts d'ells relacionats amb l'emergència climàtica i la tecnologia digital. En diversos relats el canvi climàtic apareix com el punt de partida per buscar nous mons ja no només amb la voluntat de descobrir-los sinó d'habitar-los. En aquest sentit, el protagonista d'*En perill d'extinció* de Cristina Xifra és l'encarregat de negociar amb extraterrestres per la compra-venda de la Terra. Qüestions com l'habitabilitat dels planetes o les migracions interespacials queden perfectament recollides. *Solastalgia* de Gemma Martí O'Toole exposa amb cert catastrofisme la vida immersa en els efectes del canvi climàtic i l'angoixa existencial que pot arribar a causar. Un relat una mica més esperançador és el de *L'univers als seus ulls* d'Elena Polanco on els ulls galàctics de la protagonista (una imatge de gran bellesa, per cert) són la possibilitat per descobrir nous universos. I si els ulls són clau en aquest relat, el tacte és el sentit que escull Elena Bartomeu per explicar la misteriosa història de *Comando butxaca*. El conte, inspirant-se en la tecnologia hàptica, planteja un futur on les experiències tàctils canviaran per complet la forma de relacionar-nos i el sentit que conferim a la realitat.

Finalment, *Soc la llevadora* de Roser Cabré-Verdiell i *NEAT* d'Inés MacPherson aborden d'una manera acurada problemàtiques com la superpoblació o l'estètica corporal. A *Soc la llevadora* el temps de l'acció està plantejat com un compte enrere que atrapa per complet el lector. Per sumar més misteri al relat cal dir que la història juga especialment amb edats molt marcades com els 14 o 28 anys i el relat té precisament 14 pàgines i ocupa 28 números a la paginació. Qui vulgui enrampar-se amb aquest misteriós atzar que comenci llegint aquest relat. En canvi, a *NEAT* el lector podrà identificar-se amb la protagonista que es veu empesa per la seva pròpia imatge a endinsar-se en una clínica d'estètica plena de falsos miralls i reflexos. Un cru relat sobre allò que passa quan conferim a la tecnologia el poder de representar-nos.

En definitiva, *Extraordinàries* permet veure fins a quin punt la ciència-ficció, el fantàstic i l'insòlit en cap cas representen una literatura evasiva que parla d'altres mons sinó que parteix de problemes actuals per oferir-ne nous punts de vista. D'aquí que es reivindiqui la proximitat entre la ciència-

ficció i el feminisme, ja que en els dos casos es replanteja el món i la societat actual amb la necessitat de transformar el present i la realitat.